KUNST
KULTUR
OG
PSYKISK
HELSE

KRAFTVERK 59

BERGEN
KOMMUNE

KRAFTVERK 59

25 skrivere – 6 debutanter

33 tekster: 23 dikt, 5 prosatekster og 5 noveller

FORORD
4 **Kva er i kjensla av kraft?**
av Fanny Holmin

Alver, Anna – 4 dikt
10 **Treets sang**
12 **Nattevåk**
13 **Angsten har flyttet ut**
14 **Høstregn**

Buer, Gunnar – 1 prosa
16 **Pennen skraper...**

Drageland, Marthe Charlotte
– 1 prosa
19 **Geometri**

Fikke, Anne Katrin – 1 novelle
20 **Men det var ikke uvanlig**

Fredriksen, Hallgeir – 2 dikt
28 **Bjelken**
29 **Arven**

Grong, Ellen Margrete – 1 novelle
30 **Leilighet 365**

Hansen, Alexandra
– 1 dikt, *debutant*
39 **Med kjærlige ønsker**

Holvik, Solveig – 1 dikt
41 **Eg ser hovudet...**

Høyland, Bjørn Ove – 2 dikt
42 **Jeg er**
43 **Snøfall**

Iversen, Helga Margrethe –1 dikt
44 **Farvel**

Jensen, Runa Adelsten – 1 dikt
47 **På kanten**

King, Stine – 1 novelle
48 **Sommerfugl**

Kolmannskog, Anne Berit
– 1 dikt, *debutant*
54 **Lange tankar tek tid å tenkje**

Kolås, Vidar – 2 dikt
56 **Metamorfose**
57 **Vekten av en far**

Larsen, Grethe – 2 dikt
58 **Ro i månespinn**
59 **Han på bussen**

Larsen, Helene – 1 prosa
60 **Jeg leser, og så videre**

Magnus, Johanne – 1 novelle
62 **Siestatid**

Olsen, Daniel – 1 novelle, *debutant*
68 **Sov, lille søster**

Opskar, Linda – 1 dikt
83 **Familietre**

Sandbekk, Tiril Charlotte
– 2 dikt, *debutant*
84 **Tvang**
85 **Mitt skip er lastet...**

Svartveit, Johnny – 1 dikt, *debutant*
87 **Sjelen hans**

Sørheim, Ragnvald – 1 dikt, *debutant*
88 **Det enkle**

Taule, Vigdis A – 1 prosa
90 **Livsløp**

Ulwejor, David – 1 dikt
97 **Vi står på trappene...**

Vagstad, Daniel –1 prosa
98 **Eit drops**

ESSAY:
100 **Skriv om det du har greie på**
av Ingvar Nistad

FOR ORD

KVA ER I KJENSLA AV KRAFT?

FANNY HOLMIN

redaktør

Kvar startar det hen? Av og til startar det slik. I kjensla av at eg ikkje har noko på hjarte. Eller kjensla av at det eg har på hjarte, manglar ord. Og det som skjer når eg tar meg tid til å starte frå det nullpunktet. For det er ikkje slik at eg då slår meg til ro. Er fornøgd med at eg ikkje har noko å seie eller skrive, og heller går for å foreta meg noko anna. Som å klatre eit fjell eller sjå ein komedie. Og er fornøgd med det, like glad med at eg ikkje skriv.

Det er heller slik at eg, når dette medvitet om at eg har noko på hjarte som manglar ord oppstår, mentalt blir ståande og stirre ned i det tomrommet. Som ein katt utanfor eit musehol. Katten ventar og ventar på at noko skal dukke opp. At musa skal bli så svolten at ho til slutt dristar seg ut. Katten veit at det er noko der inne, som er verdt å vendte på. Men til motsetnad for katten, hjelper det ikkje meg å vente.

Eg må berre begynne å lage det som manglar. Eg prøver å tenke at kjensla av å ikkje ha noko på hjarte, er eit signal om nettopp det, at det er på tide å skape det som manglar.

Alle skrivande har sine eigne kraftpunkt og startpunkt. Og no er enda ei nydeleg utgåve av Kraftverk skapt. Eg er full av beundring. For alle dei modige og skrivande stemmene der ute. Takksam for at vi saman får lov til å skape dette vakre produktet. Glad for at Kraftverk nummer 59 skal ligge på verdsveven, til å finne og lese for alle som leitar.

Denne utgåva er litt spesiell. I tillegg til 23 dikt, inneheld ho heile 5 noveller, og 5 prosatekster. Det er spennande at Kraftverk også kan gi rom for arbeid med nokre novelletekster, og desse finn vi oftast plass til i nettutgåva. Det er eit av dei tinga som er fint med nettutgåvene, å gi rom for tekster som har litt lengde.

Gledeleg er det også at vi har 6 debutantar i utgåva – velkommen til desse. Dei 19 andre skrivarane, har delteke tidlegare, nokre i fleire år, og nokre er forholdsvis ferske. Takk til alle skrivarane, som har teke seg tid til å utvikle og finpusse tekster for utgåva. Takk også til dei som ikkje fekk med tekstene sine denne gongen. Eg oppmodar alle som ynskjer det, om å prøve på nytt ved seinare utgåver. Totalt har rundt 140 tekster vore innom vurdering hos redaktøren, før omtrent halve bunken blir plukka ut til gjennomgang på redaksjonsmøte. Redaksjonen har ofte det luksusproblemet det er, å måtte sjå bort frå tekster som har potensiale, fordi vi ikkje har plass, eller tid til å behandle alle.

Takk til redaksjonen for innspel som er til hjelp for skrivar og redaktør i tekstarbeidet. Takk til kommunen og til ansvarleg redaktør for at det meste som oppstår finn si løysing.

Og takk til Ingvar Nistad, essayisten denne gongen, som gir oss innblikk i ein forfattar sine grunnleggande skrivemotivasjonar og metodar, og viser til korleis desse kreative prosessane er i vekst og i blant treng å vri på seg. Vri seg ut i våren. God lesnad.

Fanny Holmin

TREETS SANG

ANNA ALVER

Det er ikke et sted
der jeg kan komme med vinterstormen
dens isende vind
Jeg trodde jeg ville få hjelp

til å løfte frem stormbeskrivelsen
fra dens nedsunkne plassering
i minnenes tjern
men blir sittende med ordene

som kaklende kyllinger inni meg
lengtende bort fra rommet
proppet med andres fortellinger
Jeg er ikke av dem

som kaster historien i fanget
på overrumplede tilhørere
nynner den svakt og susende
som et tre i blåsten.

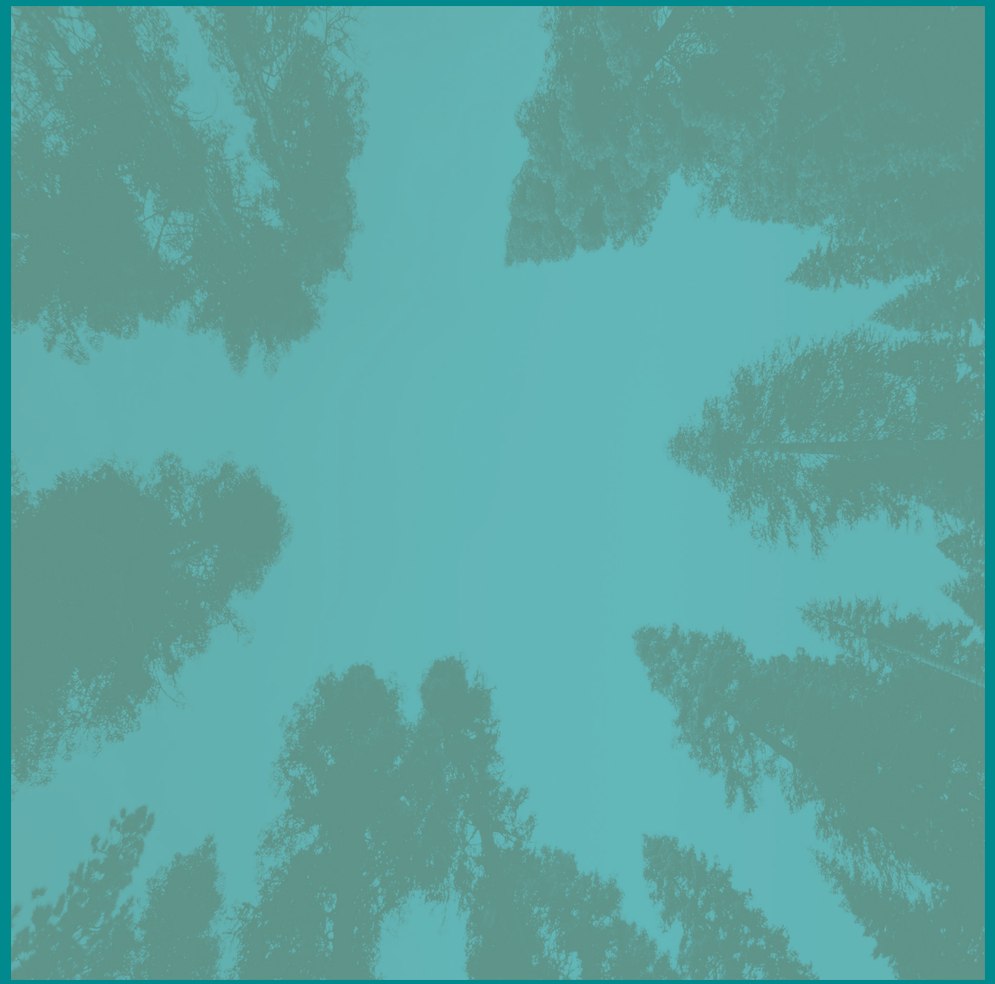

NATTEVÅK

Hver natt møter jeg dikterdrømmen
på terrassen
Den er alltid like strålende
som om den kommer fra en fest

Jeg som om dagen
bare skriver for å få ro
blir hver gang like overrasket
Disse selvlysende fantasiene

som slukker seg
i dagslysets valgte gråhet
feier selvsikkert over meg
uten redsel for oppmerksomhet

Jeg holder meg våken for å treffe dem
med vissheten om at i mørkets skjul
slipper ambisjonene alle stengsler
kryper ut av fryktens fengsler.

ANNA ALVER

ANGSTEN HAR FLYTTET UT

Angsten er ikke lenger hjemmekjær
Den har forflyttet seg til andre steder
som om den misliker landlivet

Jeg som pendler til byen
kjenner den som en fugl i magen
som flakser opp til brystet
der den banker med sitt fuglehjerte

Andre ganger er den et uhyre
som venter meg i bygatene
forfølger meg til skolebygningen

der den slås tilbake
av kollegenes dannede samtaler
elevenes høflige væremåte
som om jeg er en helt vanlig lektor.

ANNA ALVER

HØSTREGN

Høstregnet er vegger av vann
mellom meg og de andre
Jeg slapper av i regnkåpens skjul

går på bygdebussen
der jeg ikke har angst
som om den er en frisone

Når jeg kommer til byen
er veggene der fremdeles
gjør skrittene mine lette

Den gule skolebygningen
ligger som en diger paraply
der jeg ikke trenger skiller.

ANNA ALVER

Pennen skraper. Blekket tynnes jevnt utover papiret og etterlater seg skrift. Den gamle mannen sitter krumbøyd over skrivebordet og kjenner seg dårlig. Alt for mange bekymringer når hans bevissthet. Han legger pennen fra seg og reiser seg. Fra der han står kan han se at det har begynt å snø. Det er årets første snø og han fryser. Nede, i underetasjen, står vedovnen kald. Det er tomt for vedkubber og han henter seg et ullpledd som han tuller seg inn i. Han ønsker å skrive en roman eller i hvert fall en lengre tekst. Skrive for skrivingens skyld. Han setter seg ned igjen og finner fram et jomfruelig papir. Så fester han grepet om pennen og skriver:

Dagen i dag rommer mer enn stillhet. Den rommer også min tomhet. Den strenge kulden omgir mitt hjerte og gjør meg kald. Kroppen stivner og det mørkner i mitt sinn.

Det er hans skrift. Det er hans ord. Tvilen følger skriften, tenker han. Han fortsetter å skrive:

Men lyset vil vekke meg på nytt. Varmen vinner og jeg vil føle glede. En glede over min egen pust. Bare det å kunne fylle lungene med oksygen vil gjøre meg godt.

Utenfor har det sluttet å snø. Nå vil han lese. I bokhyllene finnes flere tusen bøker. Han vil forsvinne inn i en bok og glemme alt det som gjør vondt. For det er minnene om det som aldri ble noe av, det ulevde, stillheten i hans feige liv som gir han smerte. Det har blitt for mange arr.

Det har med ett blitt mørkt ute og han reiser seg, legger seg på sofaen og sovner.

GUNNAR BUER

GEOMETRI

Du vet at du kommer til å gjøre de samme feilene igjen og igjen, og likevel gir du deg aldri. Finmotorikken svikter deg når du skal partere likene, og det blir aldri så nøyaktig og pertentlig som du selv ønsker. Du får alltid mer blod under neglene enn det som er nødvendig. Får aldri til å skjære de riktig vakre stykkene. Kroppene er som ditt broderi. Selv om du kapper opp i stedet for å sy sammen, skaper du stadig kunstverk.

Geometriens verden inspirerer deg til å prøve ut trekanter og ovale stykker, kjegler og sylindere. Men huden vil ikke spille på lag. Det er som om lemmene lever sitt eget liv, med sine muskler, sener og arrvev. Du spør deg selv hva det er som har fått deg til å komme hit, til denne kjelleren, til dette stadiet i livet – der alt handler om døden. Livet ditt renner ut i sluket sammen med ofrenes blod. Stadig mørkere og dypere rødfarge.

MARTHE CHARLOTTE DRAGELAND

MEN DET VAR IKKE UVANLIG

ANNE KATRIN FIKKE

Ingen kom da hun ringte på. Han tok ikke mobilen, men det var ikke uvanlig. Hun så ham for seg rundt svingen i svart boblejakke og blå lue, så ham nærme seg med målbevisste steg. Det barnlige smilet, "jeg veit jeg er sein, men jeg kan ikke noe for det-blikket". Det som smuldret i stykker sinnet hennes så det føk av sted med vinden.

Høstbladene virvlet rundt henne, rødbrune, oransjegule, gulgrønne, rundt og rundt. Vinden pisket ørene. Hun dro igjen glidelåsen på Stormberg-jakka, trakk hetta nedover ørene og pannen. Men i neste øyeblikk rev vinden hetta av og dasket henne over tinningene. En brunsvart epleskrott, en vasstrukken skosåle og to yoghurtbegre lå strødd nedenfor steintrappa. Kvalmen reiste seg i ganen.

Hun tastet inn koden på døra, følte seg som en tyv som stjal seg inn, selv om han pleide å si at hun bare skulle gå inn og vente. Det kunne drøye enda en halvtime. Låsen durte godmodig. Hun var inne.

Varmen kastet seg over henne, den innestengte studenthybel-lukta. Hun ventet å bli møtt av ei hylle overlesset av joggesko, Canvas sko, vintersko og sommersko. Hun hadde ofte bedt ham rydde og kvitte seg med de mest slitte, men han hadde bare vinket henne vekk. Hun ventet å lukte skoene, ergre seg over stanken, nesten skamme seg over måten de var slengt hulter til bulter på. Men skohylla var merkelig tom. Bare Viking-støvler, støvletter, blå og rosa joggesko stod på geledd.

Hun bladde gjennom jakkene i entreen, en for en, men hettejakka med hull i armhulen manglet.

– Kanskje huseieren har bedt ham rydde skoene og vaske jakka.

Hun åpnet kjøkkenvinduet, trakk høstlufta inn, inn gjennom nesa og munnen, ja, hun riktig inhalerte den slik en rusmisbruker ville gjøre med sin heroindose. Hun kunne sette i gang med å steke koteletter, koke poteter og lage salat. Så trakk hun kjøleskapsdøra til seg og tittet inn. Hun vek ett skritt tilbake. Der fantes bare en skinkepakke og en leverposteiboks, stive Norvegia-skiver og to colaer, samt en halvspist makrell i tomat med skjegg på. Venstre skuff var tom, men i høyre lå to små steiner. Hun klemte og veide dem

før hun forstod at det var poteter. Ellers var hyllene dekorert med løkskall, osterester og brunrødt søl. Middag fristet ikke lenger. Hun åpnet fryseren, Kiwi- og Remaposer bulte ut. Hun gløttet inni. Der var bare Grandiosa og kneipp, for usunt for ham. Plutselig er han her, sa hun til seg selv.

Hun sjekket mobilen, men ingen nye SMS eller anrop lyste opp skjermen. Da ringte hun ham igjen.

– Pip, pip, pip!

Etter to minutter trykket hun på det røde røret. Deretter sjekket hun Messenger, men han var ikke der heller. HVOR ER DU? skrev hun og trykket på send. Så kopierte hun teksten inn i meldinger og sendte den også.

– Er han sint på meg? tenkte hun.

De hadde møttes torsdag for to uker siden. Slik de pleide. Lukta av svidde koteletter sprang mot henne allerede i entreen, klumpene som grillkull på panna, skyen svevde over komfyren, og dampen dekket vinduene.

– Godt stekt, smilte han.
– Jaja, så slipper vi salmonella, sa hun.
Det skal bli deilig med mat.
– Du kan få velge film, sa han.
– Nei, vi blir enige.

Men han hadde insistert. Så ble det Mamma Mia. Hun hadde kost seg i alle fall. Kotelettene hadde hun skåret i små biter og blandet med potetsalat, svelget og svelget. Hadde han merket det?

Det durte i låsen. Døra smekket i.
De velkjente skrittene nærmet seg.
Hun tvang seg til å gå rolig.

– Hvorfor engstet jeg meg sånn? tenkte hun og gledet seg til å se ham.

Men det var tomt i gangen. Det stakk i nakken. Hvor var han?

Døra inn til Torsteins rom stod på gløtt. Hun stakk hodet inn.

– Var det du som kom nå?
– Stemmer, sa Torstein og smilte skeivt, så forbi henne.

Da gikk hun bort til rommet hans og banket på, men ingen svarte. Hun fant ikke koden på mobilen, sukket, tuslet tilbake til kjøkkenet og sjekket mobilen enda en gang. En time var passert, men det var ikke uvanlig, slett ikke. Hun satte vannkokeren på, fylte i et par teskjeer Instant kaffe og rørte rundt. 19.09.15 stod det på lokket, et helt år siden. Hun bladde i avisa. Der var det igjen, alle de mindreårige flyktningene som forsvant. Skyldtes det menneskesmuglere eller reiste de av fri vilje? Hun skalv, bladde fort videre og leste om den nye revyen til Dagfinn Lyngbø. Kanskje de kunne se den? Eller Thomas Giertsen? Le litt sammen. Enda en halv time var gått.

– Hvor er han? skrek det inni henne.

I et glimt så hun for seg ambulansen med røde lys. Det lynte nedover nakken. Fort skjøv hun bildet bort.

– Han har mistet mobilen mang en gang, sa hun til seg selv.

Det hendte også at mobilen fikk en vannskade. Hun så ham for seg på treningsstudioet, i full gang med ei økt på tredemølla, med pulsklokka i høyre hånda og musikken i ørene, i sin egen verden. Hinsides tid, hinsides sted, hinsides alle.

Hun fant navnet hans på anropsloggen og trykket på det grønne røret. Ringelyden skar i ørene. Hun husket klemmen hans etter filmen. Det pleide å være hun som tok initiativet, og så ble det bare en hårklem som ingen andre så. Men denne gangen var det ham. Midt i gata. En real bamseklem. Sist gang hun fikk det, var han på vei til Danmark på tre ukers sommerferie med faren.

Etter to minutter la hun på, men så husket hun at kjøkkenhylla pleide å være fylt av boksmat, pasta og knekkebrød. Hun åpnet skapdøra, men hylla var ribbet. Det sved bak navlen.

– Er han så blakk? tenkte hun. Da får jeg handle.

*

Vel hjemme ringte hun nok en gang.

– Abonnenten er utenfor dekning. Legg igjen beskjed etter pipetonen.

Det var trangt nedi lungene, vrient å puste. Hun så ham for seg på kanten av et stup, en avgrunn foran føttene. Blikket vendt nedover.

Hun spolte tilbake i tid, leste SMS-ene og de siste Messenger-meldingene. Men hun fant bare korte beskjeder.

– Møtes torsdag?
– Ok.
– Koteletter til middag?
– Ok.

Hun ringte treningsstudioet. Tiden gikk så ulidelig sakte. Ingen svarte. Hun kastet seg inn i bilen, glemte å feste beltet for første gang i sitt liv. Hun gasset på. Men tida gikk så ulidelig sakte. Hun passerte en trailer og svingte krapt til venstre, den forbudte snarveien i rundkjøringa. Som i en drøm hørte hun rasende tuting bak seg. Endelig var hun framme. Hun hastet inn, peste.

– Har han vært her?
– Hvem? spurte hun i skranken.
– Magnus Løvlien.
– Nei, men jeg har bare vært her i en time.
– Kan jeg se etter ham?
– Så klart.

Hun styrtet opp trappa til kondisjonsrommet, og der, der var han. Hun kjente igjen de lyse krøllene og den blå treningstrøya.

– Hvorfor kom du ikke? Ordene raste ut.

Da snudde han seg. Nesa var for lang og munnen for brei.

– Unnskyld, jeg trodde du var en annen.

Noe brast inni henne. Hun halvt hoppet, halvt løp ned to trappeavsatser og inn i styrkerommet. Ved vektene trente to menn. Ellers var det underlig tomt.

– Middagstid, tenkte hun.

Hun så ham for seg liggende på ryggen på den harde asfalten med kneet i en naturstridig stilling. Rundt hodet vokste en rød dam. De viltre krøllene hvilte mot panna, blåmerker og neseblod fløt utover det kjære fjeset. Det prikket i panna.

Høyt sa hun:

– Kan du sjekke om han har vært her i dag?
– Han pleier å trene hver dag.

Tjueåringen trykket på tastaturet og så på henne.

– Han logget seg sist på torsdag for to uker siden.

Hun fikk ikke puste, kaffen veltet oppi halsen. Det kriblet bak tinningene. Golvet reiste seg. Hun støttet seg til skranken med begge hender.

– Hvor er han? skrek det inni henne.

En gang hadde han snakket om å verve seg, reise til Afghanistan. Han hadde funnet seg til rette i forsvaret. De intense øktene hadde passet ham. Han hadde til og med likt skytinga, fått skryt for roen og treffsikkerheten. Han hadde talent, og de hadde oppfordret ham til å fortsette. Hun husket brevet, sola som stakk i øynene, varmen som ikke slapp taket den sommeren. Det glade blikket, nakken som strakte seg ti centimeter foran kjøkkengardinene. Men hun hadde sagt nei, brent brevet og forslaget, og han hadde ikke nevnt det mer. Hendene knyttet og åpnet seg, knyttet og åpnet seg. Hun kunne ikke stå stille.

– Slapp av. Han har sikkert fått dame. Hun i skranken himlet med øynene.
– Har du sett han sammen med noen?
– Han trener av og til med Madeleine.
Tjueåringen trakk på skuldrene.

Hun styrtet tilbake til hybelen, trykket inn koden, men døra ville ikke opp.

– Pip, pip!
– Faen! Hun bokset knyttneven i døra.

Pust med magen, sa hun til seg selv.

Hun ringte på, men ingen kom. Så fant hun koden på mobilen, sa tallene høyt, tastet inn ett og ett om gangen. Det prikket i fingrene. Inni brystet banket og slo det,

banket og slo.

Så var hun inne. Neste dør stod på gløtt. Heldigvis. Hun skjøv den opp, spurtet inn på kjøkkenet, sjekket badene, først oppe, så nede, dundret på døra hans med begge hender. Hun så ham for seg i senga, febril, bevisstløs, slått ut av hjernehinnebetennelse. Eller skjenket sanseløs av sprit iblandet ecstasy, eller gud-vet-hva, han som aldri drakk. Hun så for seg hvordan han hadde blitt offer for et veddemål. Pulsen slo i halsen.

– Det er for sent, tenkte hun. Hvorfor ringte jeg ikke i går kveld?

Pulsen trommet nedi føttene og uti fingrene. Hvert sekund føltes som et minutt. Hun dunket og hamret på døra, riktig deljet løs med begge knyttnevene, men ingen svarte. Da husket hun koden. Fingrene dirret og skalv.

Lukten av grønnsåpe var overveldende. Hun ventet å se alle klærne sluppet ned på impuls nettopp der det hadde passet han, noen oppå senga, noen over bordet eller kontorstolen. Men bare senga og klesskapet stod igjen. Der fantes ikke ett plagg, bare litt støv i vinduskarmen. Hun måpte. Der var hvite vegger, rent golv og tomme flater. Det var ikke hans rom lenger. Foran føttene rant en cola-farget dam. Kaffen. Hun vrengte seg igjen og igjen, klamret seg til klesskapet til magen var tom.

ANNE KATRIN FIKKE

Bjelken

Han ligg der i auget
eg ser han ikkje
let han berre vere
det går heilt fint

han har røter òg
let han berre vekse
kvifor skal eg bry meg
eg ser han jo ikkje

blir ikkje kvitt han likevel

HALLGEIR FREDRIKSEN

Arven

ho var ikkje lett å føre no, jekta
ei åre utan blad
eit tollepinnepar mangla

råka grunna støtt
fekk djupe sår
segla ofte meiningslaust

no er åra heil
tollepinnane på plass
og ho baugar stødig

men kjennest på arra

HALLGEIR FREDRIKSEN

LEILIGHET 365

MORMOR

Kjøkkenet er pent. Det er rent også. I vinduet henger gardinkappene fint dandert. Duken på bordet har samme mønster. Det går i hvitt og blått. En kaffekvern i miniatyr står til pynt i vinduskarmen.

Hadde jeg hatt kraft i hendene skulle jeg ha kommet meg fram på egen hånd. Søren og at det er så lang ventetid for å få den elektriske rullestolen. Jeg må holde meg hjemme, - jeg får trøste meg med radiobingoen.

På kjøkkenveggen henger en klokke. Den har stoppet på kvart på fire. Kanskje ingen har lagt merke til det. Eller, kanskje det ikke finnes nytt batteri i huset som passer. På et porselensskjærebrett i hvitt og blått står det «Skjær pent av osten»

Det var ulykken, skjønner dere. Det var ulykken som var skyld i det hele. Jeg fikk ansvaret for guttungen, og alt ble så vanskelig. De var fire mennesker i bilen, og tre forsvant. Hvordan skulle jeg forholde meg til noe sånt? Leve videre, som om ingenting hadde skjedd? Hvem er det å ringe om hjelp? De tre i bilen er borte. Telefonene er døde. De er døde.

Stua er godt over gjennomsnittet møblert. I veggseksjonen er det et TV-apparat og i hyllene rundt står det en vase med kunstige blomster og innrammede fotografier av barn og barnebarn. I vinduskarmen er det ekte blomster. Begonia. Levende, elsket og godt stelt.

Bilen skrenset, frontkollisjon var uunngåelig. Det kom oppslag i alle nyhetene. Trailersjåføren slapp fra det uten skrammer. Det var ikke hans skyld. I minuttene etterpå må han ha vært i sjokk. Jeg bebreider ham ikke. Bilen kom over i feil kjørebane. Det må ha vært Guds vilje. Gud må ha en mening med det. Guttungen kom fra det uten en skramme. Uskadet.

På kjøkkenbordet ligger bingokupongene sammen med dagens post. Et brev fra kommunehelsetjenesten. Lokalavisa. To regninger. En dosett med tabletter. Det er en hvit boks med rød kant. Dagene er merket av. Medisinen er fordelt for en uke framover. Det er en plan, en hjelp til å huske.

Jeg vinner av og til på bingo. Det er ikke bare flaks, jeg har tro på skjebnen. At ting er skrevet i stjernene. At det finnes en høyere mening. At jeg er her for en grunn. En gang vant jeg to tusen kroner, akkurat det samme beløpet jeg skulle betale i strømregningen som lå til forfall. Skulle det være en tilfeldighet?

Hvis ulykken skulle ha en mening, så måtte det være at vi kom nærmere hverandre. At jeg fikk en livsoppgave. At jeg fikk ansvaret. Men om jeg feiler? Nå som rullestolen er sjefen? Det er bare oss to nå. Og hjemmesykepleieren.

Ytterdøren er alltid låst. Det bor mange forskjellige folk i oppgangen. Det mangler fortsatt en trappeheis. Den skulle ha vært montert for lenge siden.

Jeg begynner på å lure om hjemmesykepleieren tar piller fra meg. Synes det mangler noe i dosetten stadig vekk. Jeg som alltid har vært pinlig nøyaktig. Har alltid hatt orden på det meste. Det var jeg som holdt orden på økonomien, alltid. Betalte regningene punktlig, kjøpte inn mat, alltid på tilbud. Vi skulle aldri mangle noe, men vi skulle heller ikke havne i økonomisk uføre. Pillene hjelper, bingoen får meg til å glemme for en stakket stund. Og vinner jeg, har jeg bruk for pengene.

I gangen står et gammelt telefonbord ved siden av skohyllen. Fasttelefonen er fortsatt koblet til, selv om den sjelden er i bruk. Den nye mobiltelefonen med ekstra stor skrift er god å ha med seg rundt i huset. Noen trygghetsalarm er det ikke å få enda. Det skulle ikke være nødvendig heller, med en ungdom i huset. Joggeskoene er skitne og er slengt tilfeldig på gulvet. Lissene er slitte og ligger løst ut over.

Herregud, tror du ikke jeg vant! 500 kroner er ikke så mye da, men det kommer godt med! Trygda er ikke mye å leve av. Jeg tar et glass med vin, dette må jeg feire! Nå ble jeg i skikkelig godt humør.

Hvor er dosetten min nå da? Her er den ja. Trodde jeg hadde lagt på tabletter for hele uka. Jeg får se i apotekposen. Nei, her ligger det bare fulle brett i pakken. Holder jeg på å bli tommelomsk? Eller kanskje litt susete i hodet av vinen. Ja, det må være vinen. Tåler ikke så mye av den lenger.

Det er stille i huset. Guttungen har trukket seg inn på rommet sitt, der han for det meste oppholder seg når han ikke er på skolen.

Jeg gjør mitt beste for å skåne ham. Det beste er å legge ting bak seg, ikke rippe opp i det vonde. Han fortjener et godt liv. Han er nesten voksen nå og må snart klare seg selv.

Noen billys reflekteres gjennom vinduet som blafrende glimt på veggen. Fra byen høres en fjern sirene fra en ambulanse.

MADS

Rommet er innredet med en kommode med fire skuffer. Et lite garderobeskap med snirklete ornamenter på toppen. Veggene har blomstrete tapet. Ikke et gutterom, akkurat. Hvite blondegardiner er trukket for. Gatelysene er sterke, de lyser gult og grelt gjennom gardinene.

Guds vilje, liksom. En ulykke er ikke viljestyrt. Vil Gud styre uskyldige mennesker ut i en fatal ulykke? Og hva er meningen med å spare én? Jeg kan ikke tro at noe er skjebnebestemt, eller Guds vilje. Hva vil Gud? Hva vil Gud med meg?

Senga er uoppredd. Et sengeteppe ligger pent foldet på en kiste ved fotenden. En mobiltelefon ligger på nattbordet.

Skjebnen ville at jeg skulle leve. Skjebnen? Flaks? Uflaks? Hah! Var det ikke uflaks at jeg overlevde? Det var ikke jeg som skulle være igjen. Det er ikke

riktig! Jeg er ikke den rette til å ta ansvaret nå. Jeg som ikke engang kan passe på meg selv. Hvorfor akkurat meg? Trille rullestol, gjøre ærend, låne penger jeg ikke har. Leve i limbo. Vente på at livet skal begynne igjen. Mens jeg venter vil jeg sove. Drømme gode drømmer, føle gode følelser, ikke ha mareritt.

En skolesekk står i hjørnet bak døra. En bærbar pc står urørt på kommoden. Skolebøkene er ikke blitt åpnet på flere uker. En matboks i sekken skjuler brukerutstyr. Noen tabletter ligger i en liten pose.

Det er som å stå på randen av en vulkan. Balansere mellom det ildflammende krateret og landsbyen som er dekket i aske. Fullstendig dekket og begravet. Som Pompeii. Mennesker stivnet i den posituren de var i når asken og lavaen dekket byen. Forvridde kropper, panikken rakk nesten ikke å ta dem før de ble til statuer. Kan hende jeg er den hunden som står i bånd og bjeffer og panisk prøver å komme meg løs. Kanskje jeg er reinkarnert fra Pompeii. Kanskje jeg skal overleve denne gangen. Når vulkanutbruddet er over. Da er det jeg som reiser meg fra asken. Men jeg er ikke fri. Vil aldri bli fri. Henger fast i båndet, som nå er en rullestol. Et åk. En ny eier.

Fra kjøkkenet høres en stemme som roper om hjelp til å lage kaffe. Radioen er slått på. Det er klart for en ny runde radiobingo.

Mormor ble sur. Skulle feire gevinsten, og jeg ville utnytte sjansen til å spørre. Men hun slo seg vrang. Ville ikke låne meg flere penger. Hun kastet meg ut av kjøkkenet. Sinnet varer nok ikke lenge. Hun roer seg snart. Hun

har ikke andre til å hjelpe seg, så hun blir vel mildere stemt om en time eller to.

Det er stille i leiligheten. Radioen er taus.

Denne nattesvetten gjør meg tørst, utmattet og enda mer tørst. Men mest av alt vil jeg slappe av. Ikke ha en kropp som rister. Skjelver. Svetter. Hvis jeg har penger, har jeg kontakter. Hvis jeg har penger, får jeg hjelp. Jeg får ro. Jeg kan være til hjelp hvis jeg har ro.

Mobilen vibrerer av og til. Det kommer mange varsler. Lyden er slått av.

Lime sammen bitene av det knuste livet, var det sånn det begynte, med lim, lukten av lim? En måte å døyve alle smertene på. Tankekjøret er uutholdelig.

I oppgangen er det rolig. Uvanlig rolig til å være en fredagskveld. Det kan være uværet som er på vei. Folk holder seg inne.

Det var ulykken. Det var ulykken som var skyld i det hele. Så kom rullestolen i hus, og alt ble så vanskelig. Følte meg stuck her. Jeg så ingen vei ut. Noen dager er ok, men de fleste dagene er kjipe. Hun tror jeg drar til skolen hver dag. Hun vet det ikke, men jeg drar for det meste inn til byen.

Natta utenfor er mørk. Det regner kraftig. Byen går til ro.

Hadde vi bare kunnet snakke om det. Men, nei da. Late som alt er i orden, tenke at livet må gå videre. Det er ikke sånn det fungerer. Av og til kjennes det som om hodet skal sprenges. Hjernen kjører film hele natta, det er mareritt, men ikke alltid. Tenk deg å våkne opp hver natt, badet i svette og med kroppen krampaktig spent i hver muskel. Er det rart om man må ha noe som roer kroppen? Hjernen? Tankene? Og følelser, det er det ingen som bryr seg om. Føler meg skada. En skamfert arm. Det er ikke ulykken sin skyld. Mitt eget ansvar.

Gardinene blafrer lett på grunn av regnet og vinden utenfor. Kvelden glir inn i mørket. Natteregnet pisker på ruten. Om få timer lysner det snart av dag.

ELLEN MARGRETE GRONG

MED KJÆRLIGE ØNSKER

Klemmer

Sløve søndagsmorgener i armkroken

En god latter fra tid til annen

Søte ord hvisket i sene netter

Er alt jeg har

på min ønskeliste

dette året

ALEXANDRA HANSEN | *debutant*

Eg ser hovudet kome til syne over første kneika.

Issen din er dekka av ein kvit lommeduk.
På duken er det slått ein knute i kvart av dei fire hjørna.

Du er langsam i stega der du trår det bratte reset opp frå sjøen.

Du stoggar, held deg for bringa og trekkjer pusten.

Så løfter du blikket og ser på meg med eit svakt smil som om du vil be om orsaking.

Sjukdomen har krenkt deg.
Krenkt oss.

Du er ikkje lenger den staute, sterke far min.

Det var siste gong eg såg deg.

SOLVEIG HOLVIK

JEG ER

Jeg er mer enn kjøtt og blod, mer enn organer og hud

Jeg er milliarder av atomer ikledd en menneskeskikkelse

Jeg er mer enn flakkende øyne, mer enn en angstfull røst

Jeg er himmellyset mot en falmet jord

Jeg er et levende bjørkeblad som slynger i vinden

Jeg er et bankende hjerte var for et hvert øyeblikk

En kokong ventende på solens forløsning

BJØRN OVE HØYLAND

SNØFALL

Det første snøfallet

Hvite dyner over engene

Elskovsnære

Kinnene mine er bleke som et speilbilde av snøen

Evigheten som en rand i mine forløste tanker

Snøen, hvit og myk

Lysskjæret i dine øyne

BJØRN OVE HØYLAND

FARVEL

Jeg roper på deg, rister i deg, men du hører meg ikke.

Våkn opp, roper jeg. Men du våkner ikke.

Du ser ikke tårene mine, hører ikke ropene mine.

Jeg holder hardt rundt deg, prøver å varme deg.

Vil pakke deg inn i tepper så du holder deg varm.

Stryker deg over ansiktet.

Snakker til deg, roper til deg.

Gråten din har stilnet.

Stemmen og den smittende latteren din skal aldri mer høres.

Øynene dine skal aldri mer skinne.

Jeg stryker hånden min forsiktig over ansiktet og håret ditt.

Gir deg en siste klem før du blir tatt fra meg.

Og jeg står alene tilbake.

Det var oss to, alltid oss to.

Tvillingene ble vi kalt.

Hvor jeg var, var du, alltid.

Det var alltid liv rundt oss, alltid latter og glede.

Nå går jeg videre, alene.

Tvillingene er ikke mer.

HELGA MARGRETHE IVERSEN

PÅ KANTEN

RUNA ADELSTEN JENSEN

solen er borte nå

gjemmer seg
bak gode grunner

jeg sitter stille
i selvvalgt gråvær

skjermer meg
mot for mye levende

knoklete hender griper ut
etter meg

jeg griper ut
etter andre

tomheten er den
som møter meg mest

SOMMERFUGL

STINE KING

«Skjebnen gjør ting mulig … ikke enkelt», står det på skiltet jeg får av Mina i julegave. Det er en typisk venninnegave, en malt metallplate med ord som gir seg ut for å være ekteføIte. Sommerfuglen nede i høyre hjørnet skal nok symbolisere forandring, metamorfose, slik de gjør i all slags sammenhenger nå om dagen. En klisjé for å understreke den klisjépregete teksten. Noen av julegjestene ser det også og himler med øynene. Jeg ler, krøller sammen papiret og legger gaven oppå skjerfet og genseren jeg har fått fra ungene. Men for at jeg ikke skal glemme å takke Mina plukker jeg opp mobilen, viser den til forsamlingen og nikker mot skiltet, mimer: «like greit å ta det med en gang», mens mannen min river papiret av en bok som også stod på min ønskeliste. Han vet det. Derfor løfter han boka triumferende over hodet og gliser, sier at jeg kanskje kan få låne den. Jeg myser og kniper leppene sammen, later som om jeg er mer misunnelig enn jeg er og vender oppmerksomheten mot mobilskjermen. «Tusen takk for gaven». Det er for kort,

kaldt. Jeg legger til et hjertesmilefjes, men det hjelper ikke mye. Jeg blir sittende en stund og stirre ut i luften før jeg reiser meg. Nå er de andre opptatt av mors nye kjole som dukket opp fra en nydelig gaveeske, med kjærlig hilsen fra nissefar. Jeg sier jeg må strekke litt på beina. Tar med meg mobilen til kjøkkenet og griper skiltet på veien. Kanskje får jeg inspirasjon til å skrive noe mer om jeg ser på det.

Øverst i venstre hjørnet er det en øyenstikker. De kan jo være like vakre som sommerfugler og kunne for så vidt ha passet inn. Men denne går nesten i ett med bakgrunnen. Nå ser jeg at sommerfuglen heller ikke er særlig fargerik. Det er i grunnen fint, skiltet. Greie farger, duse. Beige, brunt og grågrønt. Ikke nødvendigvis utpreget damete. Bare de vage støvrosa detaljene ytterst på vingene til øyestikkeren og på den ellers brunprikkete sommerfuglen, gir et hint om noe søtt og typisk kvinnelig. Det kunne passe i den nyoppussede gangen. Jeg legger det fra meg på kjøkkenbenken og trykker fram den påbegynte meldingen

til Mina. «Det fine skiltet skal få henge i gangen», skriver jeg. Men tenker i det samme at da vil alle som entrer huset vårt se det. Og for mitt indre øre hører jeg min bedre halvdel fnyse at han ikke orker å lese den slags vrøvl når han beveger seg rundt i huset, at ordet skjebnen i seg selv vil få huden til å krølle seg oppover armene hans.

Jeg skal til å slette siste del av meldingen da mor dukker opp ved siden av meg og avbryter tankerekken min ved å plante begge håndflatene på kjøkkendisken. «Jeg skjønner ikke hva han tenker på! Det er Gud hjelpe meg nok ubrukte kjoler i skapet mitt. Burde han ikke ha sett at jeg ikke har brukt noen av gavene han har gitt meg de siste tre årene?». Hun rister på hodet. Jeg gjør automatisk det samme og sier at jeg ville ha blitt veldig lei meg om det var meg, mener det. Hun flirer. «Det er det han kan. Han går i de samme butikkene hvert år. Jeg kommer til å få et par øredobber også eller et eller annet

anheng. Jeg vet det fordi det alltid har vært sånn. Men det betyr jo ikke at det ikke er velment». Hun hever øyenbrynene. Jeg tenker at det er pussig at pannen blir rynkete når øynene blir mer åpne. «De kjolene som er helt håpløse får henge et par år før jeg gir dem til frelsesarmeen», fortsetter hun. Nå er det jeg som får rynker i pannen. «Det er jo også en måte å gjøre det på. Hjelpe meg! Det er rart du ikke er mer sint når han ikke klarer å ta seg sammen for å kjøpe noe du faktisk vil ha. Eller … vet du hva? Han kunne jo rett og slett donere penger til et godt formål når det er det kjolene ender opp som uansett». Mor ler, men ser mot taket og blunker noen ekstra ganger. Jeg rekker ut en hånd, vil ta rundt henne. Hun vifter meg bort. «Ja, det kan du si. Nei … men … det er jo ikke så viktig», sier hun. Stemmen er svak, men minen er sterk.

Hun forlater kjøkkenet, går gjennom gangen i retning badet og jeg forstår at det ikke er noen vits å gå etter henne, er usikker på hvilken nerve jeg traff hardest, men vet at den slags diskusjoner

tar vi i hvert fall ikke på julaften. I stedet forsøker jeg å få hodet mitt tilbake til det jeg kom hit for å gjøre. Jeg følger skriften på skiltet med pekefingeren. Hvem er jeg som vil bestemme hva som er ekteføIt, tenker jeg og ser for meg Mina; en sterk kvinne med en søramerikansk oppvekst som er så tragisk at psykologen hennes ikke vil grave i den. Og likevel er historien hennes såpass typisk at den bare beholder det dype alvoret når den fortelles i bruddstykker på dameklubb. Jeg plukker opp mobilen og finner den påbegynte takkemeldingen. Har bestemt meg for at hele teksten skal få stå som den er, men jeg legger til enda et hjertesmilefjes før jeg trykker send og går tilbake til stuen.

STINE KING

LANGE TANKAR TEK TID Å TENKJE

Eg vel å drøyme
draumar utan røyndom,
ufarlege og trøttsame.
Du held deg med tolmod,
likeeins som eg.
Begge held me varmen.
Finn kvile i orda.
Sjølv om eg kjem frå deg
kan me nok haldast slik,
opp mot kvarandre.

ANNE BERIT KOLMANNSKOG | *debutant*

Metamorfose

En hengslete gutt med baktung ransel
og altfor stor boblejakke
kommer mot meg på fortauet

han sleper en pekefinger langs nettinggjerdet
og i det vi passerer hverandre
stopper han og ser opp på meg

jeg spør om han kjenner meg

-ikke foreløpig,
men fortsett å skrive om meg, vær så snill
svarer han

-det er så mye
jeg ennå ikke forstår

VIDAR KOLÅS

Vekten av en far

vi var seks som bar
jeg
foran på venstre side

hvor mye veier en sorg
multiplisert med
vekten av gnagende anger

kisten rundt hundre kilo

vi var seks som bar
jeg
den tyngste børen

VIDAR KOLÅS

RO I MÅNESPINN

Stå i stjernesludd
når alle lys er slukket

være var et vagt månespinn
som en gang fanget oss

holde rundt ei nattlig gran
med tankene

se årringene når jeg ror
mot deg

GRETHE LARSEN

HAN PÅ BUSSEN

Han larmer opp stigtrinnet
drar vinterkulda med seg

drysser våt snø over setene
fra sin bråkete vinterjakke

møter ingens øyne
plugger ørene igjen
med altfor høy musikk

møter sin verden
i en lysende flat skjerm

GRETHE LARSEN

Jeg våknet. Jeg stod opp. Jeg tredde kroppen inn i bukseben og genserermer. Jeg slukket nattlampen og etterlot rommet grålig i morgenlyset. Jeg lyste opp som en lampe, som full av energi kan måles i watt.

Jeg målte gnisten i speilet. Minst seksti watt, over vasken på badet. Jeg tok på jakken som lignet en morgenkåpe. Jeg speilet meg og gikk inn i stuevarmen. Jeg kunne tatt en kopp kaffe, hvis jeg drakk kaffe. Jeg kunne laget bacon og egg, hvis jeg spiste, visste, var klar som et egg.

Jeg satte meg i stolen uten mat, uten drikke, duger helten ikke. Eller lever man i det hele tatt i et vakuum? Jeg fant meg en rutine motvillig. Frokost, lunsj, middag og kvelds. Dro opp en roman. Tittel, innledning, drap. Jeg lente meg tilbake.

I stolen var en sovepute og et slumreteppe. Jeg gav stolen en klem. Alle bamsene så skeptiske på meg fra soverommet. Jeg kunne vært en død dukke, men jeg er et menneske, for i hendene holder jeg en krim: Jeg leser, altså er jeg.

HELENE LARSEN

SIESTATID

JOHANNE MAGNUS

Glassdøren til verandaen står på vidt gap. Den varme vinden blåser de lange hvite gardinene innover slik at de kiler ved føttene mine. Jeg ligger langflat på sofaen på hotellrommet. Det er så vidt jeg hører larmen fra bassenget av alle slags språk, barn som roper, ellers stille. Etter syv dager ved den spanske sørkysten er jeg fortsatt blek, bortsett fra noen røde flekker på ryggen på de stedene jeg ikke klarer å smøre meg selv med solkrem.

Hele uken har jeg på dette tidspunktet befunnet meg godt plassert på en solseng under parasoll nær bassengkanten. Som regel med en bok mellom hendene. Kun avbrutt av bad, måltider i hotellrestauranten, toalettbesøk og turer innom supermarkedet i hotellets førsteetasje for å kjøpe frukt og drikke. Kollegene hjemme sitter nok på det trange lunsjkontoret med dårlig luft. Hiver i seg maten før de må ut igjen til kundene som venter i butikken. På fjerde forsøk fikk jeg godkjenning av sjefen til å reise på ferie midt i den travleste sesongen. Premisset var at jeg kjøpte med hjem den spanske skinken, «Jamón serrano». I Spania hadde den en helt annen kvalitet og pris enn i Norge. Sjefen skrev ned navnet med store bokstaver på en papirlapp, trykket den inn i hånden min og gjentok at jeg måtte huske å kjøpe skinken.

Da jeg bestilte reisen hadde jeg en forestilling om at det skulle bli skjønt å feriere alene, kun ta hensyn til meg selv. Jeg spurte et par venninner om de ville bli med, men ingen hadde mulighet. En av dem foreslo at jeg kunne dra alene, det hadde jeg jo aldri prøvd før. Dessuten sa hun:

«Du slipper noen som maser om alle de eventyrlige utfluktene som reisebyrået med fet skrift i brosjyrene befaler at må oppleves, og som i tillegg koster en halv månedslønn.»

Hvordan kunne jeg motsi henne?

Etter seks dager på rad med samme utsikt inne på hotellområdet, kjenner jeg en murring i kroppen. Og jeg vet ikke om det er av kjedsomhet eller beskjeden som lyser mot meg fra den oppslåtte avtaleboken på kommoden. Hjemreise står det, og jeg innser at det er på tide å gå lengre enn til hotellbassenget denne dagen. Det kan ikke utsettes mer.

Jeg putter nøkkelkortet og minibankkortet i lommen, lar badetøy og håndkle bli igjen. Slippersene byttes med joggesko, og så smekker jeg døren igjen. Resepsjonisten viser meg hvor på kartet jeg kan finne det største supermarkedet som også selger den spanke skinken. Resepsjonisten med den lange fletten tegner en sirkel på kartet og forklarer at det tar 20 minutter å gå. Jeg krysser hovedveien og tenker på at om en times tid er jeg alt tilbake ved hotellet.

Gatene er lange og enkle å følge, men dårlig skiltet. Når jeg spør noen lokale om de snakker engelsk, svarer flesteparten enten «non no no» eller «little bit» og viser ved å skvise sammen pekefinger og tommel. Jeg gir meg ikke og peker på kartet, forsøker å spørre om hvor vi er, men det kommer bare

masse spanske gloser. Jeg skjønner nada. Peker igjen på kartet og så ned på asfalten. «Where are we now?» Og så fortsetter de på spansk helt til jeg sier takk og går videre.

Etter en stund gjenkjenner jeg et punkt fra kartet. Jeg trekker et lettelsens sukk og plasserer beina omhyggelig foran meg. Solen brenner i nakken. Bilder av den slitne kroppen som glir ned i bassenget, og hodet som tilslutt dukker under trer frem på netthinnen. Lyden av vannplask. Jeg legger en hånd på pannen og tørker bort svetten. Det er vindstille og innimellom kan jeg høre gresshopper i buskene. Slanger og andre krypdyr tør jeg ikke tenke på. Det virker dødt. Det er siesta. Og ingen andre enn meg har vært så idiot at de har begitt seg ut på oppdagelsestur når solen står på sitt høyeste. Tidspunktet der man er mest utsatt for solbrenthet og dehydrering.

Fremme ved en rundkjøring får jeg fire retninger å velge mellom. På grunn av manglende retningssans blir jeg usikker på hvilken vei jeg skal holde kartet og tar en sjanse på høyre. Et langt smalt fortau, så vidt plass til meg. Biler suser forbi iblant, ellers bare meg og en syltynn katt som er ute og går. Solen står midt på himmelen og jeg har mistet skyggen min framfor meg. Jeg går fortere. Kommer frem til et nytt kryss som ligner det forrige, og er fortsatt overbevist om at jeg er på rett spor. Det stikker i halsen. Kan nesten ikke vente på å få styrte en flaske med iskaldt vann, men fokuserer på skinken og sjekker at lappen er i lommen.

Beina er tunge når jeg runder nok et gatehjørne. Små kritthvite murhus med inngjerdede hager, skiltet med «vokt deg for hunden». Jeg får øye på en mann som kommer tuslende mot meg fra andre siden av gaten. Han er kledd i hvit skjorte, blå pressbukse og sorte sko.

«Do you speak English?» spør jeg.

«Yes», svarer han.

Jeg viser ham kartet og krysset med

supermarkedet. Mannen begynner å peke mot retningen jeg kom fra. Han går fremover for å vise, jeg følger etter.

«Straight ahead and then to the right, 200 meters and then cross the street. Then you ...»

«Okey», sier jeg.

Mannen peker mot en bil like i nærheten:

«I am going to supermaket. Come with me!»

Er det nå jeg skal løpe, tenker jeg umiddelbart og ser meg rundt etter andre mennesker.

Han vinker med hånden.

«Come!» roper han insisterende.

Kroppen stivner noen sekunder før jeg beveger meg mot ham og den blå bilen. Livredd for hva han kan finne på om jeg ikke adlyder. Det ville jo være rart om jeg ikke takket ja til skyss. Ville det ikke? Om han legger på sprang etter meg er jeg kanskje raskere, men hva om han har kniv eller lignende.

Jeg kommer på at det var et skilt på skjorten hans, altså han jobber med noe ordentlig.

Skal jeg være på den sikre siden og avslå tilbudet, si at jeg ikke skal på supermarkedet likevel? Eller skal jeg ta sjansen? Litt spennende virker det jo, det må jeg innrømme. Endelig en sjanse til å få noe å fortelle kollegene om når jeg er tilbake på jobben.

Vi setter oss inn i bilen hans. Den har skinnseter. At det ikke er en varebil gjør meg lettet. Varmen trykker.

«Hot», sier jeg og fester setebeltet.

Å unngå stillhet er et smart trekk, innbiller jeg meg. Å vise at jeg ikke er redd, men derimot oppegående og avslappet, vil få ham til å tenke at jeg er for glup og rask til beins til å kidnappes.

«Do you work here?» fortsetter jeg og

holder blikket på skiltet som er festet like ved det venstre brystet hans. Det er vanskelig å lese skriften.

«Yes», svarer han og kjører ut på den tomme veien.

Perler av svette renner ned tinningen.

«How much time?» spør jeg og drar t-skjorten opp mot haken.

«One minute by car», sier han og legger pekefingeren på armbåndsuret.

Jeg titter på ham. Leter etter små bevegelser som viser at han har helt andre planer. At han skal til det samme supermarkedet som meg er jo mer mistenksomt enn tilfeldig. Og hvor presset er de buksene egentlig? Kanskje alt bare er utkledning?

Idet jeg legger hånden på håndtaket for å sveipe ned vinduet, ser han på meg.

«Dont open the window. Aircondition in the car.»

Vi kjører forbi stedet jeg begynte å gå feil, og fortsetter videre fremover. Hjertet dunker. Har det ikke gått ett minutt nå? Jeg får bilder i hodet. Kvinnelige gisler i en kjeller. Alle relativt unge. Bind foran øynene og lyder av kniver som slipes. Bein og armer bundet fast med solide knuter. Tildekkede vinduer og redskaper jeg ikke vet hva heter.

Beltet ligger stramt over brystet. Jeg skrår blikket ned og ser lengselsfullt på beltefestet. Hendene ligger lamslått i fanget. Brått peker han på mot en bygning:

«There, supermarked.»

Jeg ser den avlange bygningen, men det er vanskelig å tyde hva det er ennå. Han blinker seg inn til veikanten. Nå skjer det, tenker jeg og ser på ham. Nå kommer han til å kaste seg over meg, dra en svart pose over hodet mitt og teipe munnen.

Han sitter rolig med blikket på veien.

Jeg aner ikke om jeg bør lukke øynene eller fortsette å se på ham.

«There is supermarked», gjentar han og peker. «Okey?» Så peker han mot døren min.

Han vil at jeg skal gå ut. Han har tenkt å slippe meg av sånn helt uten videre. Uten å gjøre noe.

Hjertet synker tre hakk når jeg åpner døren og plasserer det ene beinet på fortauskanten, skuffet og lettet på en gang. Biler passerer. Jeg ser tydelig supermarkedet, *SUMA*, står det, akkurat slik resepsjonisten fortalte.

Jeg blir stående og måpe mens han kjører videre.

SOV, LILLE SØSTER

DANIEL OLSEN | *debutant*

En høstkald vind tok med seg et brunt bøkeløv over gravplassen som var innhyllet i duskregn.

«Av jord er du kommet, til jord skal du bli–» Presten messet mens han kastet jord på den hvitmalte eikekisten seks fot under gravfølget. Håvard stod ved siden av ham og så ned på den, han hadde på seg dress slik situasjonen krevde, noe hans søster, Trine hadde ignorert. Han hørte hvordan tanter og onkler hvisket sure bemerkninger om hennes bekledning. Dette prøvde han å ignorere mens tårene rant. Han gikk bort til Trine og spurte om de skulle ta seg en tur utover til barndomshjemmet. Hun sa ikke noe, bare nikket og de gikk sammen til bilen hans.

Snart satt han i kjelleren i sitt barndomshjem. Slipset hadde han løsnet og han hadde kneppet opp halsen på dresskjorten. Han satt på en sofa med stor affeksjonsverdi for den avdøde mannen. Han så seg rundt i dette rommet. Håvard og hans venner hadde vært samlet her, hvert år, den niende november, og spist pølse i brød og drukket brus. De hadde spilt videospill og hatt det gøy. Han hadde naturligvis også spilt videospill utenom bursdagen, da hadde faren lekt kommentator med boblestemme eller underholdt Håvard på andre måter. Her satt han igjen, førti år gammel med avdøde foreldre. Han hadde elsket sine foreldre, sett opp til dem selv i voksen alder og plassert dem på en pidestall når det gjaldt ekteskap. De siste årene hadde han hatt et nært forhold til dem.

Deres mor hadde alltid vært hjemmeværende. Hun elsket alt husarbeidet og hadde alltid med et stort smil stått på kjøkkenet. Faren deres hadde vært fotograf og jobbet med bildefremkalling. Minnene om hans foreldre og alle bursdagene i dette rommet fremkalte et smil.

«Sitter du og mimrer nå?» Trines stemme var kald og bitter.

«Ja, har du noe imot det?» svarte han snurt og reiste seg opp fra sofaen.

«Nei selvfølgelig ikke.»

Han så på sin søster, hun var ikke anstendig kledd til begravelsen, sminken hennes var overdrevet og hun kunne spart seg de hullete nettingstrømpene. Han kjente seg oppgitt og kunne bare forestille seg hvordan faren ville reagert på dette. Han sukket, noe hun registrerte.

«Herregud, gamlingen har vært i torva i en time, og nå skal du begynne som han!?»

«Et fnugg av respekt, det kunne du vel ha gravd opp, eller hva? 35 år og ser ut som–»

«Jeg gir faen!» glefset hun.

«Jeg vet det!» glefset han tilbake.

De stod og så lenge på hverandre, før hun uten å si et ord gikk ut

gatedøren og lot han stå igjen der. Etter litt hørte han at hun gråt, han stilte seg opp ved siden av henne, men forble stille.

Trine hadde alltid vært familiens sorte får. Han husket hvordan hun hadde kranglet seg til å sove på rommet hans hver eneste natt, eller hvordan hun hadde vært, med vilje, pirkete når moren lagde middag. Verst var det når Trine kom i tenårene, hun hadde begynt å kle seg som et ludder, og rus, det hadde vært hverdagen hennes, hun hadde ruset seg hver gang hun fikk anledning. Alkohol, hasj og kokain hadde han sett henne misbruke flere ganger. Trine hadde vært helt utilregnelig.

«Han – var en drittsekk», Trine sa det mens hun tente en sigarett.

«Ikke begynn nå igjen», sukket han.

«Han var det! Det største rassholet som noensinne har gått på jordas overflate.»

«Jeg vet at du og han ikke–». Hun holdt fingeren advarende opp mot ham.

«Ikke et kløyva ord til bror. Jeg fiker til deg»

«Hva er det som feiler deg!?»

«Det skulle du sannelig likt og visst!»

«Ja. Det skulle jeg.»

«Er det ikke bare å gå opp på kontoret da?»

«Hva mener du?»

«Bare glem det.»

«Kassen igjen, ikke sant?»

«Glem det sa jeg!»

«Den kassen er forbudt område, det vet du Trine!»

«Har du noen gang lurt på hvorfor?»

«Mange ganger, men av respekt for pappa så lar jeg den være i fred!»

«Nettopp. Pappagutt! Selv når gamlingen er dau-»

«Det holder nå Trine, jeg gidder ikke dette.»
Det ble stille mellom dem.

Trine kikket skrått på storebroren sin, trakk inn et trekk og blåste det sakte ut. Hun åpnet munnen for å si noe, men tilsynelatende ombestemte hun seg og de ble stående og se ut i luften. Da Håvard fikk blikkontakt med Trine gjorde han et lite kast med hode, Trine ristet på hodet og tok et nytt trekk.

«Jeg tror det er best jeg går,» sa hun med en litt skjelven stemme.

«Kanskje det ja.» sukket han.

De klemte hverandre og Trine forlot ham der. Håvard ble stående igjen å se etter henne. Frustrert, det var det han var, frustrert fordi hun selv etter pappas død snakket dritt om ham. Hadde hun bare gjort som pappa sa, kledd seg anstendig og oppført seg så hadde den striden vært over for lengst og de hadde vært perlevenner.

Håvard så på tønnen som stod ute i hagen før han gikk inn i huset og opp på kontoret. Her så han på pappesken som stod på hyllen over datamaskinen. Med store røde bokstaver stod det: Ikke rør. Han hadde prøvd en gang, det hadde endt med juling. Etter det hadde han ikke sett på kassen engang når han var inne på kontoret og gjorde lekser. Han gikk bort til gardintrappen som stod ved siden av skrivebordet, plasserte den rett nedenfor kassen, klatret opp og tok tak i den. Pappesken satt bomfast i taket. Han lirket litt mer i den da et bilde falt ut fra en glipe. Han fulgte det med blikket på sin ferd mot gulvet. Det landet med baksiden opp. Han sukket. Gikk ned fra gardintrappen og plukket bildet opp. Det var et bilde tatt en sensommer på 80-tallet, et relativt koselig bilde av familien samlet rundt et leirbål. Håvard smilte, bildet var tatt samme dag som han lærte Trine å svømme, nølende lirket han bildet tilbake i kassen.

Etter å ha fullført denne operasjonen prøvde han atter en gang å lirke kassen ut. Denne gangen gikk det. Han tok kassen med seg ned til gatedøren, klappet på jakken der den hang på knaggen, for å se om han hadde lighter, det hadde han ikke.

«Trine.» knurret han, det var ikke tvil om at hun hadde stjålet den pokkers lighteren.

Han gikk inn i huset igjen og begynte å se etter lightere og fyrstikker. Ikke en eneste lighter, ikke en eneste fyrstikkeske. Hun hadde tatt alt sammen. Han var rød i kinnene da han prøvde å ringe henne, men hun svarte ikke. For å unngå at det skulle svartne helt for ham gikk han tilbake til kassen og så nærmere på den. Esken var helt anonym utenom de røde bokstavene på alle sidene og sølvteipen som forseglet den. Alt dette oppstyret for denne kassen og nå kunne han ikke brenne den her. Håvard sparket i grusen, plukket opp kassen og brummet:

«Jeg får ta med meg den helvetes kassen da!»

Han satte esken i bagasjerommet og gikk fram til døren da naturen kalte, han gikk inn og prøvde toalettet i kjelleren, men døren var låst. Han sprang opp trappen med store skritt og fikk åpnet smekken akkurat tidsnok. Da han var ferdig vasket han seg på hendene, først da han hadde skylt vekk all såpen så han opp og inn i speilet.

Det var et enkelt budskap skrevet med rosa leppestift:

Brenn godt i helvete! Hjertet over prikken på utropstegnet var nok et forsøk på syrlig ironi fra Trine. Han tok et håndkle, fuktet det og vasket speilet så det knirket faretruende i glasset. Når han ble ferdig med brenningen av kassens innhold skulle han ta seg en lang samtale med henne. Han låste døren etter seg og gikk tilbake til bilen.

Vel hjemme tok han med seg kassen inn i kjellerstuen sin og åpnet peisen. Han fant fram en lighter og brukte en avis til å fyre opp.

Han åpnet kassen, for første gang i sitt liv fikk han endelig se innholdet; tre store fotoalbum i rødt skinn, flerfoldige konvolutter med bilder og et ukjent antall løse bilder. Han tok tre av konvoluttene og kastet dem inni ovnen uten å se på innholdet. Da han løftet de neste konvoluttene så han bildet fra tidligere, minnet om lillesøsterens mestringsfølelse strømmet tilbake. For andre gang denne dagen kjente han på den interne konflikten. Han plukket opp enda et bilde og så seg selv smile stolt på kirketrappen i konfirmasjonsskjortelen. Hans søster og far hadde vært like opptatt av innholdet i denne kassen, og nå når han satt med bildene virket deres besettelse helt latterlig. Han beholdt bildet av familien rundt leirbålet, brettet det og la det i baklommen før han kastet resten i peisen.

Da han hadde brent alle de løse bildene og konvoluttene i kassen så tok han de tre albumene. 1979–1985 stod skrevet med sirlig skrift på utsiden på en av dem, han likte mildt sagt ikke tanken på de sorte avgassene fra albumet.

«Beklager pappa, men jeg kan ikke gjøre dette på noen annen måte.»

Han åpnet det første albumet, den første siden var bilder av Trine i kjellerstuen, hun kunne ikke være mer enn 6 år. Han tok ut bildene og kastet dem ett etter ett inn i peisen. Han bladde om på neste side og så at hun hadde tatt av seg på overkroppen, et lite lattersnøft unnslapp han, han husket hvordan foreldrene hadde slitt med å kle på den rampete jentungen hun den gang var. Det var heller ikke ukjent for henne å kle av seg når de endelig hadde fått på henne det siste plagget. Han bet seg ikke merke i noe, før han kom til tredje side i albumet. Det var hans egen søster i positurer en seksåring ikke skulle være i. Han ble kvalm. Han bladde en side til, og en til. Bildene ble grovere og grovere. Hjertet hans banket hardt i brystet, han var tørr i munnen, samtidig som magen gjorde opprør. Alt slo sprekker nå, han kjente seg fortapt i oppdagelsen av farens mørkeste hemmelighet. Han visste ikke hva han skulle gjøre, tanken om å melde fra om funnet til politiet streifet ham, men hva skulle de liksom gjøre? Mannen var jo død! Et øyeblikk så han seg selv i glassdøren på kommoden han hadde fått av faren, han så seg selv sitte på huk med albumet i fanget, raseriet veltet over ham, han slengte albumet fra seg og traff ruten. Store biter av glasset veltet ned på gulvet.

«Helvete!» Han hentet albumet fra gulvet og slengte den halvveis inn i ovnen. Sort røyk veltet snart ut i rommet, han gav faen, faen i sorte avgasser, faen i alt. Han ville bare se svineriet brenne opp. Han åpnet vinduet og lot røyken forsvinne ut av peisestuen.

Han satt seg inn i bilen og kjørte til henne, Herregud, hvordan kunne han ha vært så dum? Tårene rant på kinnet hans mens han kjørte, han svingte inn til siden og brølte mot frontruten. Det sved i øynene hans, han slo i rattet, en gang, to ganger, tre ganger.

«Faen!» Han tørket øynene.

Nesen rant nå, alle tegnene hadde vært så klare, men han hadde vært blind. Hikstende satte han bilen i bevegelse og kjørte videre. Han var snart parkert utenfor leiligheten hennes, han banket på og hun åpnet døren. De ble stående, hun studerte ham.

«Jeg– beklager–» sa han lavt, han rensket halsen og fullførte setningen:

«Jeg beklager at jeg ikke hørte på deg,» sa han. Hun svarte ikke.

Hun rygget innover i leiligheten sin. Snart satt de i stuen. Hikstene deres var det eneste som fylte stillheten.

«Hvor– lenge holdt– holdt– han på?» spurte Håvard til slutt.

«Jeg vil ikke snakke om det,» hikstet Trine.

«Jeg skulle gitt hva som helst for å endre–»

«Gi deg!» Trine tørket øyne før hun fortsatte:

«Du visste ikke hva som skjedde.»

Stillheten innhyllet rommet igjen. Håvard lot blikket gli over stuebordet. Hun hadde kjøpt noe, OxyContin, piller. Han så på det

med store øyne, Trine så antageligvis uttrykket hans for hun sa:

«Skal du begynne nå?» Trine flyttet på tingene hun hadde kjøpt.

«Nei.» sa han lavt, hun kikket vantro på han. Håvard fortsatte:

«Jeg skjønner nå, hvorfor du gjør det.»

I stillheten som fulgte rant en tåre på kinnet til Trine. Han skulle til å si noe, men hun avbrøt ham gråtende:

«Jeg hadde tenkt å gjøre det alene–»

Trine så hvordan storebroren reagerte, hun tørket vekk tårene og smilte matt:

«Du misforstår, jeg hadde tenkt- tenkt å ta en overdose–»

«Hva er det du sier?!»

«Jeg vil ikke leve med dette mer Håvard.»

Ordene gjorde inntrykk, han la hodet bakover og så opp i taket.
Trine fortsatte:

«Jeg er lei av å våkne fra mareritt. Lei av tankene. Minnene.
Det holder nå!»

«Jeg forstår det, men–»

«Ikke noe men, Håvard – Jeg klarer ikke dette mer!»

Hun satt med sprøyten i hånden, den hang slapt i hånden hennes.

«Men jeg klarte ikke å fullføre det,» sa hun i det tårene veltet frem igjen.

Håvard kjente en lettelse, som brått forsvant når han så blikket hun sendte ham.

«Nei… Nei… Det kan jeg ikke gjøre,» sa han og reiste seg forarget opp.

«Jeg ber deg Håvard… jeg klarer ikke det mer.»

«Jeg kan ikke drepe min egen søster!»

«Du vil gjøre meg en tjeneste,» sa hun bestemt og tørret øynene igjen.

«Nei!»

«La meg slippe å lide.»

«Du er min søster… ikke en hund, det finnes…» Han avbrøt seg selv.

«Jeg vil ikke miste deg også,» hvisket han lavt.

Hun brøt blikkontakten med ham og så ned på sprøyten igjen.
Det ble stille.

«Kan du være her med meg til jeg sovner da?» sa hun plutselig.
Han tenkte over det og nikket:

«Greit. Jeg skal være her.»

Hun smilte, la fra seg sprøyten på stuebordet og de gikk sammen til soverommet. Han satte seg i en stol ved sengekanten, mens hun la seg i sengen. Mens hun lå der og prøvde å sove gjorde han noe han hadde gjort i barndommen hennes. Han begynte å synge. Men hun stanset ham i sangen.

«Ikke den.»

«Hvilken da?» sa han lavt.

«Sov, lilla syster,» Hvisket hun gråtkvalt i puten.

Han gjorde som hun sa og begynte å synge på den svenske sangen. Trine gråt mens broren sang til henne, men snart ble hun rolig. Etter hvert ble hikstene hennes stillere og hun sovnet. Han reiste seg og la dynen skikkelig godt rundt henne, før han gikk inn i stuen og satt seg ned i sofaen. Han kjente noe i baklommen, igjen var det dette sensommerbildet, en ro senket seg over ham før han sovnet på sofaen.

Håvard våknet neste morgen av at alarmen på mobilen hans ringte. Han gnidde seg i øynene og så seg rundt i rommet. Det lå badet i et solskinn, en nesten magisk stemning. Det første han merket var at bildet ikke var i hånden hans, men på bordet med baksiden opp, og et budskap med Trines skrift lyste mot ham:

Den første kvelden han forgrep seg på meg.

Blikket landet på stuebordet, sprøyten, den var ikke der. Han reiste seg og gikk raskt inn på rommet. Han fant henne, hun lå på skrå i sengen. Blikket flyttet seg langs kroppen hennes og han fikk øye på et blåmerke på håndleddet. Det var oppkast rundt munnen hennes. Han lukket øynene og sank sammen der i døren. Da han åpnet øynene igjen så han bort på nattbordet. Der lå sprøyten. Den var tom.

DANIEL OLSEN | *debutant*

FAMILIETRE

Du ber meg tegne familien
en far mor bror og meg selv

jeg henger bror i et tre så stormen kan ta ham
far står ved graven med hendene i lommen
jeg holder rundt oss

LINDA OPSKAR

TVANG

Hvis jeg snur hver stein
løser hver floke
finner hver brikke
Hvis jeg gjør alt du ber om
lar du meg være i fred da?
lar du meg puste frisk luft
og tenke vakre tanker
i ett minutt kanskje
litt lenger?
Men nei, nå spør du igjen
viser meg det mørkeste jeg vet
henger det foran øynene mine
Hvorfor?
Så jeg kan lete videre
Der hvor jeg har lett før

TIRIL CHARLOTTE SANDBEKK | *debutant*

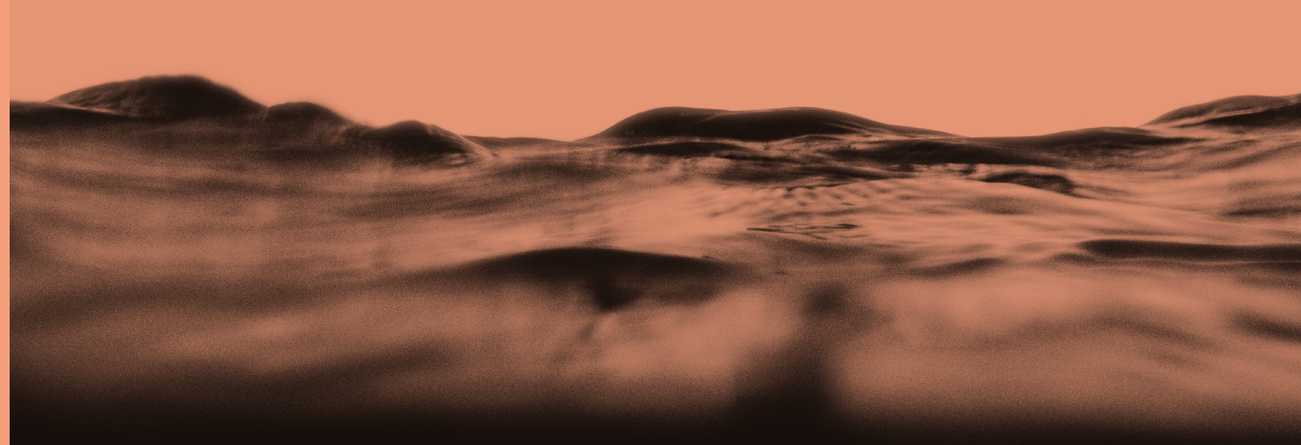

Mitt skip er lastet med tunge tanker
Frykten for storm
som slår hull på skroget
og drukner kapteinen

Ditt skip er lastet med tomme tønner
Det seiler i medvind
på åpent hav

Med sterke armer
bærer du min last
til ditt skip

Slik at vi begge forliser

TIRIL CHARLOTTE SANDBEKK | *debutant*

SJELEN HANS

JOHNNY SVARTVEIT | *debutant*

Han tok på seg kjøredressen
en pose med brødbiter
gikk ut
Startet motorsykkelen og kjørte mot Byparken
parkerte
En mann på ett stilas kjek rart på ham
Gikk mot plenen ved vannet, og tømte ut brødbitene
Han hadde troen på at dette ville hjelpe
fuglene kom med en gang
Gjorde han en feil?
Det var som om de tok sjelen hans

DET ENKLE

Jeg er en tilhenger av det enkle
uten for mye krumspring
uten for mye utenomsnakk
noe rett på sak

dagens enkelhet
den har gått seg vill
i stadige fornyelser
i stadige forbedringer

det enkle har blitt
for vanskelig å være
til å være
enkelt

for en enkel sjel

LIVSLØP

VIGDIS A. TAULE

Fire jenter kalt Marit, Ellinor, Ella og Vivian, sent 60-tall. 16 år. To venninner har møtt to nye. Arm i arm går de rundt i sentrum, eller står og henger, mens de iakttar alle som kommer og går utenfor dansestedene med høy aldersgrense. Innimellom finner de dans der også de får komme inn. Musikk er essensielt. Donovan. Stones. John Mayall. Bob Dylan. Mamas and the Papas. Alle fire røyker sigaretter, men det kan de ikke vise hjemme. Marit får røyken galant ut gjennom nesen, og hun kan blaffe. En brennevinsslunk fra barskapet til Ellinors far blir smuglet ut. Det er for lite for fire, det blir ingen rus. På St. Hansaften får de noen til å gå på polet for seg. Når den eldre gutten skal overrekke Eau de Vie-flasken, som ingen av dem egentlig vet om de liker, mister Marit brennevinet i gaten. Slukøret går de til Turnhallen for å danse. De glemmer det likevel fort, og har det gøy, uten alkohol. Denne sommerdagen treffer Vivian mannen hun mange år senere kommer til å gifte seg med, kjærester blir de først noen år etter.

Marit: Mørk, halvlangt hår, klippet kort på toppen. Liten og lubben, leppestiftfarget munn. Store, blå øyne med tung sminke, kanskje lagt på i et forsøk på å skjule det gutteaktige

i henne. Pratsom. Den strenge faren er liten og korpulent som henne, hun virker redd ham, og når de andre ser ham slå henne rett over ansiktet når hun skal hjemom og hente noe, er det ikke lenger vanskelig å forstå hvorfor. Marit er glad i røyk, senere skal hun også komme til å elske hasj og en god dram. Logistikk er hennes greie, og en dag skal hun jobbe i militær forsynings- og transporttjeneste.

Ellinor: Penere enn de tre andre. Slank med langt, tykt, strågult hår. Har fyldige lepper og brune øyne. Det er henne guttene er mest opptatt av. Sier lite. Virker snill. Også hun har strenge foreldre og må være tidlig hjemme. De andre ser henne ofte bli fulgt til bussen av en eller annen forelsket fyr, en god stund før de selv må hjem. Det er da også det eneste Ellinor ønsker og drømmer om; å finne en mann hun kan gifte seg med, og få barn. Det blir ikke bare ett ekteskap for henne, det blir tre.

Ella: Lyst, krøllete, halvlangt hår. Slank. Snakker mye, er direkte, uformell og livlig. Alltid full av humor og ert. Rundt øynene har hun malt bestemte, sorte streker. Katteøyne, sier faren. Hun kan komme hjem når hun selv vil. Dongeriklær med nagler på er hennes varemerke. Ella

tar sykepleien, og skal gi mang en pasient nytt håp med sin optimisme og sitt gode humør, før hun blir en pasient selv. Som godt voksen blir hun stand-up komiker ved siden av jobben.

Vivian: Mørkt, langt hår, slank skikkelse. Sminker seg en tanke mer diskret enn venninnen Ella. Ifører seg trange, hjemmesydde bukser med stor sleng. Sjenert og stille. Rødmer for ingenting. Hun er tankefull og drømmende, og alle tankene skriver hun ned i en dagbok, som hun gjemmer bakerst i skapet hjemme. Foreldrene snoker ikke, men det gjør et par av de fem brødrene. Senere i livet får hun utgitt flere bøker, men blir aldri verken kjent eller spesielt anerkjent som forfatter. Det gjør henne ingenting, hun kan klare seg uten den oppmerksomheten, det er gleden ved å skrive som er viktig.

Fra høsten det året de fyller 17 har Marit søkt seg inn på gymnaset, Ellinor tar handelskole. Ella og Vivian drar sammen til folkehøyskole langt nord i landet. Når de kommer tilbake, har ingen av de fire lenger noen interesse av å henge rundt i sentrum. Byturene sammen for å gjøre ingenting, varte i høyden et halvt år. Interessen for hverandre som firkløver er

også forsvunnet, den kortvarige tilknytningen som lignet et vennskap, er ikke mer. Det er usikkert om Marit og Ellinor fortsetter å holde kontakten. Ella og Vivian gjør det, livet ut. De drømmer om å dra, til andre steder, så mange steder, bare få blir noe av. De drar til Stockholm, der de deler hybel og jobber på samme sykehjem. De tar lange ferier som backpackturister. De reiser til Berlin, der de også bor og jobber en stund. De kommer hjem igjen, modnes, møter menn de er seriøse med, og får barn.

Etter en del år får de høre at Marit har flyttet til Oslo, sammen med en mann som hun traff i militæret. De drikker visst mye. Vivian og Ella treffer henne på gaten en dag, hun ser ruset ut. Enda litt senere får de vite at Marit er død av en overdose. Hun er 35 og barnløs.

Etter enda noen år leser de i avisen om en kvinne fra hjemstedet, som er alene på ferie i Tyrkia. Når hun går på tur, blir hun drept av en fra landsbyen. Hun er litt over 40. Det er Ellinor. Hjemme ventet den lille gutten hennes, og en mann som hun drev kafé med, samt to voksne barn fra første ekteskap.

Når Ella er 50, dør hun. Hun har vært syk av brystkreft i flere år. Ella har aldri villet binde seg særlig fast til noen mann, men hun etterlater seg to tvillingdøtre og et barnebarn. Ikke bare Vivian og familien, men også komiker-Norge sørger.

Vivian henter ofte frem indre bilder av de unge jentene som gikk rundt i byens gater, så helt uvitende om videre liv, og at bare en av dem skulle få leve lenge. Hun slutter aldri å være forbannet og sorgtung vekselvis, fordi de andre måtte gå bort så tidlig når hun fikk leve. I flere av bøkene sine skriver hun om de tre andre. Det er sikkert at Vivian ble 65.

Jeg kjenner til alt dette, for jeg er gutten som gikk på polet for dem en St. Hans aften for lenge, lenge siden, og som senere på kvelden så dem danse med hverandre, på et gulv i Turnhallen. Jeg er fortsatt gift med Vivian.

VIGDIS A. TAULE

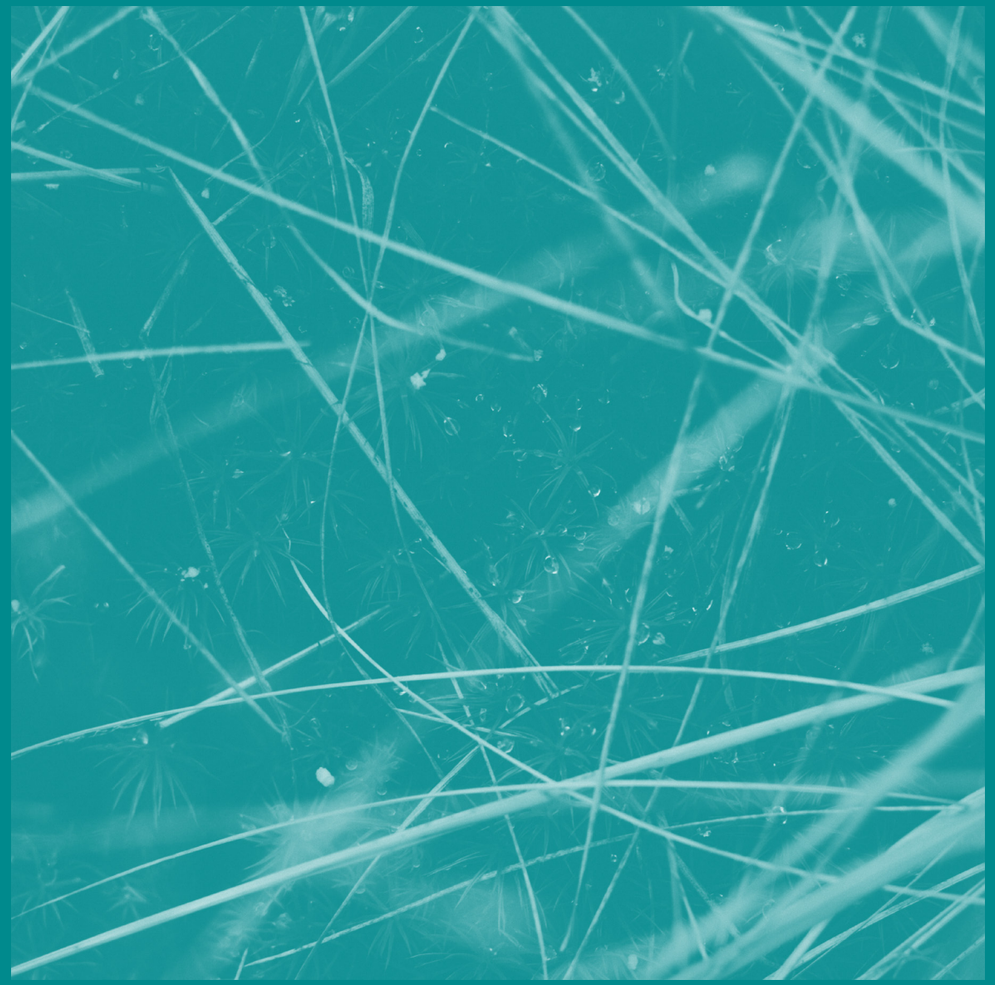

Vi står på trappene mot hagen

sollyset kaster sitt blikk nedover
bekken og under broen

røyken; eller sladder
fyller tomme mager

et ukjent antall tenner er dekket av kull

atletiske speil
soldater uten uniformer

nostalgien tvinger hendene
deres sammen

juni husker kun de to første
bokstavene i navnet mitt

etter solnedgang
vil hun glemme dem også

og hekkene er busker for kjemper
men ikke for meg

ikke for oss

DAVID ULWEJOR

EIT DROPS

DANIEL VAGSTAD

Den verste lidinga er den som aldri får uttrykk i ord eller handling.

Ein av mine fiendar sa ein gong at eg fortente å bli skapt om til eit drops. Eg skulle ikkje ha armar, bein eller munn. Syn og høyrsel skulle framleis vere der, og eg skulle framleis ha evna til å tenkje. Eg skulle ikkje gjere noko som helst. Eg skulle berre liggje i ei mørk skuff og vere eit drops.

Verda skulle aldri meir forvente noko som helst av meg, og eg skulle heller aldri bli i stand til å gjere noko igjen. Eg skulle ikkje ein gong smake godt.

På eit djupare plan ville han ikkje at eg skulle vere til nokon som helst slags nytte, for berre dei som er fullstendig nyttelause kan ein med visse ignorere. Er ein nyttelaus, er ein òg giddelaus, og apati kan stundom vere sterkare enn det hardaste metall, eller meir isolerande enn den tjukkaste fengselsmur.

Drops har knapt nytteverdi i seg sjølv. Alt dei gjer, er å bli kasta inn i munnar og sogne på, heilt til dei etsar ut i ingenting. Alt dei etterlèt seg, er tusenlappar hjå tannlegen; syreskadar er notorisk vanskelege å fikse. Drops som ikkje ein gong smaker godt, blir berre liggjande, for ingen vil ha dei. Det var det han ville at eg skulle gjere. Berre liggje i ei mørk skuff, år etter år – og alle ville dei ignorere meg. Røysta mi og meiningane mine skulle aldri bli tvinga på verda igjen, for drops kan ikkje snakke.

Då eg tok ex.phil. på universitetet for ein femtedels mannsalder sidan, var det eit ord som gjekk igjen over stort sett heile pensum: Dygd. Å duge til noko. Ein kniv som skjer godt, har god dygd, det same har ein båt som flyt. Eit menneske har fleire dygder enn det har hår på hovudet, for mennesket kan i prinsippet gjere alt. Eit drops, derimot, har berre éi einaste dygd, og det er å smake godt. Drops som ikkje smaker godt, har absolutt inga dygd. Eit usmakeleg drops har same nytteverdien som eit hòl i hovudet.

Orda hans var truleg dei verste eg hadde høyrt frå ein annan munn enn min eigen.

ESSAY

SKRIV OM DET DU HAR GREIE PÅ

INGVAR NISTAD

forfatter

Jon Fosse var ein ung mann, han hadde enno ikkje fylt 29. Eg var nokre år eldre, men eg var vel framleis ung eg òg. Fosse var læraren min på eit vekes skrivekurs. – Skriv om det du har greie på. Det var omtrent det han sa; det var det rådet han hadde.

Då eg var eit barn, hadde eg alle besteforeldra mine i nærleiken. Eg høyrde på dei. Eg høyrde på når dei tala med andre gamle. Heilt til eg var førti år var morfaren min med jamne mellomrom ein samtalepartnar. Nokre av desse gamle mista kontrollen, dei mista minnet, i alle fall noko av det; dei visste ikkje alltid kor dei var. No er mor mi ei av desse gamle; ho viser stor glede når eg helsar på dei som ho et middag saman med på sjukeheimen, men når eg skal snakke med henne om dette i telefonen om kvelden, så hugsar ho det ikkje.

Gamle menneske sin tale har eg greie på. I den andre bolken i den siste boka mi, *Under Säfstaholmen*, lèt eg ein gammal mann ha ordet; det er ein gammal far som snakkar. Her har eg prøvt å bruke dei kunnskapane eg har om korleis gamle menneske talar. Dei gamle har si redsle, sine plager, sine misforståingar, dei har sin eigen logikk, dei har si gløymsle, og dei pratar om sine minne.

Då eg arbeidde med desse tekstane, tenkte eg, slik kunne far min ha snakka om han hadde blitt gammal. Andre gonger tenkte eg, slik kan eg kanskje komme til å prate om nokre år.

Kvifor sat eg på divanen og høyrde på dei gamle? Og kva var det dei gamle snakka om? Svaret på det første: Det var langt å gå til den nabogarden der leikekameratane budde. Svaret på det andre: Dei fortalde kvarandre historier, dei snakka om slikt som hadde hendt dei. Mange gonger fortalde dei oppatt det same som dei hadde fortalt før.

Eg likte desse historiene. Eg likte det desse gamlingane sa. Eg likte orda deira. – Ja, det er *betenkjeleg*, sa ste-oldefaren min, men eg trur ikkje det var det han meinte, han meinte heller at det farfar hadde sagt var forunderleg, eller einestående. Kanskje han meinte at det var einestående godt sagt, eller i alle fall at det var noko å tenkje over?

Når det er langt å gå til leikekameratane, så blir vennskapet ekstra viktig. Det å vere åleine, det er noko eg har greie på; men om eg har greie på vennskap, det veit eg ikkje. I den boka eg gav ut i 2008, *Dagane i Cholpon-Ata*, har eg konstruert eit vennskap mellom tre menneske. Eg-personen lærer etter kvart dei to andre å kjenne, og noko av det dei tre deler er små forteljingar. Desse tre personane i Cholpon-Ata gjer det same som dei gamle mennene i Sunnfjord gjorde, dei fortel historier til kvarandre.
Far min var anleggsarbeidar. Han var støtt vekke. Han fekk seg arbeid i heimekommunen då eg flytta heimanfrå for å byrje på gymnaset. To-tre år seinare døde far min. Dette er sjølvsagt inga unik historie, men likevel, dette er noko eg har greie på: Eg veit kva det betyr å sakne ein far.

Far min er til stades i bøkene mine. Dette er eit døme frå *Dagane i Cholpon-Ata*:

FAR MIN TRUR GODT OM ALLE

Enkelte får eit ufortent dårleg rykte.
Ta no for eksempel firfisledreparen,
eg for min del trur berre godt om han.
Slik snakkar far min, han trur godt om alle.

Det er naturlegvis på sin plass å minne om at «far min» i bøkene mine ikkje er den same som den verkelege faren min, anleggsarbeidaren som døde for meir enn 46 år sidan. Samtidig må eg seie at eg kjenner ei stor glede i skriveaugneblinken når eg brukar orda *far min*. Då er han hos meg; eg kan gjere han til ein helt, eg kan gjere han til ein gammal svekling, eg kan gi han ulike eigenskapar, eg kan leggje kva ord eg vil i munnen på han. I dette dømet skriv eg i presens; då er han endå meir til stades.

Kva meir har eg greie på? Tidlegare underviste eg yngre barn, då var det viktig at dei blei klar over kor mykje dei kunne og visste, kor mykje dei eigentleg meistra. Då fortalde eg dei kva eg kunne: Eg kan slå med ljå, eg kan skrive dikt, eg kan dreie ei mugge. Sidan var det om å gjere å peike på

det verdifulle i det dei hadde føre seg og få dei til å forstå kva dei hadde lukkast med. Kanskje vise verdien i det som for eleven ikkje hadde hatt nokon tydeleg verdi, gjerne leite etter det særeigne, det som skilde seg ut. Viss eleven då såg opp med undring, ja endåtil skepsis i blikket, så var det kan hende første gongen nokon hadde sagt til henne: Her er det eitkvart som er godt, dette kan du!

I dag underviser eg blant anna i kunsthistorie. Eg veit ikkje om kunsthistorie-timane er dei beste timane mine, men det er eit fagområde eg er oppteken av. Dette har eg greie på; men, viser det att i tekstane mine? Av og til; til dømes i teksten ovanfor. Det er *firfisledreparen* som er inspirasjonsordet i den teksten. Det er det ordet som startar skrivinga. Firfisledreparen, Apollon Sauroktonos, skal ha vore ein skulptur laga av grekaren Praxiteles. Originalen finst ikkje lenger. I dag eksisterer berre kopiar. Ein naken mann attmed ein trestamme, og ei stor firfisle som klatrar oppetter stammen.

Far min blir i denne teksten ein helt. Ikkje berre har han greie på klassisk gresk skulptur, han er òg ein som forventar det gode av folk. I den første boka mi, *Eg les denne steinen*, er det eit dikt som heiter *Gjere steinen rein*. Her handlar det igjen om einsemda, om det å vere åleine. Eg veit at eg ofte sat oppå ein av dei store steinane rundt omkring på garden der eg vaks opp; eg sat åleine og plukka vekk all mosen. Eg gjorde steinen

rein! Kanskje var det nokon i nærleiken som arbeidde med eitkvart og som spurde: – Kva er det med deg, du sit som om alle båtar var rodde frå deg. Dette uttrykket brukar eg i den første lina i diktet. Dette er naturlegvis eit uttrykk som stammar frå ei tid då båten var eit viktig framkomstmiddel, men det er òg eit uttrykk som for dei gamle betydde at du hadde late sjansane gå frå deg, at du ikkje fekk vere med på leiken; at du blei verande i einsemda.

Skriving er «en ensom ting». Hadde eg møtt Jon Fosse ein dag på Karl Johan, hadde eg vel veksla nokre ord og spurt om eg skulle spandere ein kopp god kaffi i Lille Grensen. Det same kan eg seie om eit par forfattarar frå Sogn og Sunnfjord. Elles ingen! Eg har ingen rådgivarar, anna enn folka i forlaget. Eg skriv i einsemd. Eg les i einsemd. I den første boka mi er nokre av tekstane dialogar. Her var den noko naive tanken min at det skulle vere to om lesinga, og at dei to som las skulle nå fram til kvarandre. Tekstane skulle ikkje lesast i einsemd, men i tosemd!

I over tjue år no har eg undervist i den vidaregåande skulen, i kunstfag. For eit år sidan skulle eg likevel hjelpe ein elev med skriving. Korben, heiter guten. Han får godt til det praktiske arbeidet i kunstfagtimane, men han har ikkje så lett for å uttrykke seg verken munnleg eller skriftleg. Han kan nok, men det er likevel vanskeleg for han. Eg når ikkje så lett fram til han, han når ikkje så lett fram til meg. Då eg skulle motivere Korben,

refererte eg til Jon Fosse; skriv om noko du har greie på. Du kan noko om kvardagen din; skriv om reisa di til og frå skulen. Korbens morsmål er amerikansk engelsk, så eg viste han eit døme på eit «kvardagsleg» dikt, *This Is Just To Say* av William Carlos Williams.

Skal vi alltid følgje lærarens råd? Kanskje ikkje? Teksten til Korben kom i alle fall ikkje til å handla om skulevegen mellom Os og Fusa, i staden blei det ein, etter mi meining, personleg og fin tekst om å flytte frå ein stad i Nord-Amerika til ein stad i Noreg. Kvar line byrjar med å skildre korleis det er, og sluttar med korleis det var:

NORWAY VERSUS WISCONSIN

Its rising mountains versus the sliding plains
Its vast ocean versus the oceans of grain
Its people so nice and warm versus grouches so cold
Its culture so old but new versus culture so new but so old
Its cars so small versus the four wheeled monsters of my old home
Its buildings so old they make my country look young
Its food so fresh without all the extras
Its roads so rounded versus the roads so straight
Its leader so great versus my leader so dull
Its winters warmer versus the winters so cold
And its tumbling stones, all I got were sitting stones

Viss eg no hadde sett meg ned vis-à-vis Jon Fosse i Lille Grensen og konfrontert han med det eg hugsar frå skrivekurset ute i Åsane sommaren 1988; kva hadde han sagt? Hadde han løfta koppen med den gode kaffien og uttalt med si myndige lærarrøyst: – Skriv om slikt du ikkje har greie på. Slikt du slett ikkje har greie på! Det skal du ta føre deg no.

Ingvar Nistad
Oppvaksen i Fjaler i Sunnfjord. Utdanning: Lærarhøgskulen i Sogndal, Kunst- og designhøgskulen i Bergen, UiB. Har arbeidd ved Fusa vidaregåande skule sidan 1998. Siste bok: Under Säfstaholmen (Samlaget, 2018). Har vitja 31 land.

Kraftverk er en antologi med dikt og prosa av uetablerte skrivere. Kraftverk ble utgitt første gang i 2002. Fra 2007 ble Kraftverk også lansert som internettbasert tidsskrift.

Kraftverk har to utgaver i 2019: Digital utgave nr. 59 i mai og trykt utgave nr. 60 i november.

Nettutgaver kan leses og papirutgaver kan bestilles på: *www.kkph.no/litteratur/*

Kraftverk utgis av Bergen kommune ved Enhet for kulturformidling og deltakelse / Kunst, kultur og psykisk helse (KKPH).

Et overordnet mål for Kunst, kultur og psykisk helse er å stimulere til økt kunst- og kulturdeltakelse for målgruppen mennesker med psykiske helseplager. Med fokus på skapende virksomhet innen ulike kunstarter, slik som litteratur, visuelle uttrykk, musikk og scenekunst.

Vil du sende oss tekster? Mer informasjon finner du på: *www.kkph.no/litteratur/*

LIT WWW.KKPH.NO

BERGEN KOMMUNE

Utgiver:
Bergen kommune – Kunst, kultur og psykisk helse,
Enhet for kulturformidling og deltakelse

Redaktør: Fanny Holmin
kraftverk@bergen.kommune.no
+47 957 75 332

Ansvarlig redaktør: Livelin Remme

Adresse: Enhet for kulturformidling og deltakelse,
Kraftverk ved redaktør, Neumannsgate 1, 5015 Bergen

ISSN: 1502-9883 Kraftverk

Kontakt for salg eller andre spørsmål:
livelin.remme@bergen.kommune.no | +47 55 56 94 73

Redaksjon:
Henning Bergsvåg
Mariann Dalen Husveg
Torfinn Langelid
Randi Magnussen
Gunnar Staalesen

Formgivning:
Ian J M Holcroft | *www.doubleo.no*

Copyright © 2018 KKPH. All rights reserved.
En stor takk til bidragsytere og samarbeidspartnere.
Det er ikke tillatt å kopiere fra dette tidsskriftet,
uten med samtykke fra forfattere og utgiver.